

EMBEREK ŐRZŐJE

TANULMÁNYOK
LŐRINCZ JÓZSEF
TISZTELETÉRE

SZERKESZTETTE:
HACK PÉTER – KOÓSNÉ MOHÁCSI BARBARA

Emberek őrője

Tanulmányok Lőrincz József tiszteletére

Dr. Lőrincz József címzetes egyetemi tanár

Fotó: Apró Andrea

Emberek őrzője

Tanulmányok Lőrincz József tiszteletére

Szerkesztette

Hack Péter

Koósné Mohácsi Barbara

Budapest, 2014

© A szerzők, 2014

© A szerkesztők, 2014

ISBN 978 963 284 516 6

www.eotvoskiado.hu

Felelős kiadó: az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar dékánja

Felelős szerkesztő: Pál Dániel Levente

Tipográfia: Anders Tibor

Borító: Csele-Kmotrik Ildikó

Nyomdai munkák: Prime Rate Kft.

Tartalomjegyzék

<i>Mezey Barna</i> Tisztelgés Lőrincz József előtt	7
---	---

I. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar

<i>Borbíró Andrea</i> Megállítható-e a forgóajtó? A bűnisméltés-megelőző programok lehetőségei	13
<i>Finszter Géza</i> A kriminálpolitika és a börtönügy	29
<i>Holé Katalin</i> Az üzleti titok védelmének egyes aspektusai	37
<i>Kabódi Csaba</i> A magyar börtönrendszer a nemzetközi kontroll alatt	47
<i>Király Eszter</i> Egy jogerőhatás mind felett?	53
<i>Koósne Mohácsi Barbara</i> A szabadságelvonással járó büntetőjogi szankciók alkotmányossága	61
<i>Vig Dávid</i> A reszocializáció elméleti és gyakorlati ellentmondásai a fiatalok büntetés- végrehajtásában	71

II. Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

<i>Gácsi Anett Erzsébet</i> Az információforrás védelme a büntetőeljárásban, avagy az új relatív tanúzási akadály	85
<i>Gál Andor</i> A sui generis előkészületi bűncselekmények egyes dogmatikai kérdéseiről	97
<i>Juhász Zsuzsanna</i> Mentális egészség és a mentálisan sérült fogvatartottak	105
<i>Karsai Krisztina</i> Ius Puniendi of the European Union (Az Európai Unió ius puniendije)	117
<i>Nagy Ferenc</i> Alkotmányosan megkérdőjelezhető szabályokról az új Btk. kapcsán	129
<i>Szomora Zsolt</i> Létrejöhethet-e bűncselekmény szabálysértések érték-egybefoglalásával? Egy alkotmányellenes büntető kollégiumi vélemény margójára	137

A sui generis előkészületi bűncselekmények egyes dogmatikai kérdéseiről

1. Az előkészület büntetendőségének egyes formáiról

A szándékos bűncselekmény kifejlődésének három szakaszát különbözteti meg egymástól a hatályos büntetőjogi szabályozás: előkészület, kísérlet és befejezett bűncselekmény között tesz különbséget. A jogirodalomban általánosan elfogadott meghatározás szerint az előkészület a szándékos bűncselekmény megvalósulásának első stádiumát jelenti, amellyel az elkövető bűncselekményre irányuló szándéka és magatartása a külvilágban megjelenik.¹ Tekintettel arra, hogy ezek a magatartások a védett jogi tárgyra nézve – a különös részi tényállás keretei közé lépő kísérlethez képest – még csupán távoli veszélyt jelentenek, ezért a hatályos Btk. 11. § (1) bekezdése kimondja, hogy az ott meghatározott egyes előkészületi cselekmények kizárólag a Btk. kifejezett rendelkezése esetén büntetendők.

Az előkészület kriminalizálására vonatkozó jogalkotói szándék többféle módon jelenik meg a hatályos büntető kódexben.² A törvény büntetendővé nyilváníthatja valamennyi előkészületi magatartást oly módon, hogy az „előkészület” szó használatával visszautal az általános részi diszpozícióra. Erre példaként szolgálhat a népirtás [Btk. 142. § (2) bek.], az emberölés [Btk. 160. § (3) bek.], a rablás [Btk. 365. § (5) bek.] vagy éppen a közösség tagja elleni erőszak [Btk. 216. § (4) bek.] büntetendő előkészülete is.

Lehetséges továbbá az is, hogy a jogalkotó csak meghatározott előkészületi cselekményt von be a büntetőjogi szabályozás körébe. Ekkor a többi, a Btk. 11. § (1) bekezdésében meghatározott magatartás tanúsítása – a logikai normaértelmezést

■ Tanársegéd, Szegedi Tudományegyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Büntetőjogi és Büntető Eljárásjogi Tanszék

¹ NAGY Ferenc: *A magyar büntetőjog általános része* (Budapest: HVG-ORAC 2010) 195.; BELOVICS Ervin: „A bűncselekmény megvalósulási szakaszai” in BELOVICS Ervin et al.: *Büntetőjog I. Általános Rész. A 2012. évi C. törvény alapján* (Budapest: HVG-ORAC 2012) 292.

² Ezek ismertetésére lásd NAGY (1. lj.) 195.

(*argumentum a contrario*) is figyelembe véve – nem keletkeztethet büntetőjogi felelősséget. Az ilyen típusú előkészületi alakzat a befejezett bűncselekményhez kapcsolódó ún. valódi előkészület,³ vagyis nem sui generis deliktum, amelytől az önkéntes visszalépésre lenne törvényes lehetőség.⁴ Hollán Miklós szerint mindez a logikai értelmezésből következik, mivel sui generis bűncselekmények közé besorolása által kizárnánk az elkövetőt az előkészülettől való önkéntes visszalépésre vonatkozó büntethetőséget megszüntető ok [Btk. 11. § (2) bek.] alkalmazásának lehetőségéből csak azért, mert a törvény egy előkészületi magatartást rendel büntetni, jóllehet azoknál a deliktumoknál, ahol valamennyi előkészületi magatartás büntetendő, erre van törvényes lehetőség.⁵ Ezen álláspont dogmatikai helyességét igazolja azon további érv is, hogy ha ezeket a tényállásokat sui generisnek fogadnánk el, kísérletük nem lenne fogalmilag kizárt, miáltal a kísérlet körén belül további (materiális értelemben)⁶ előkészületi cselekmények is megalapozhatnák a büntetőjogi felelősséget, ami a jogalkotói szándékkal nyilvánvalóan ellentétes, hiszen a törvény kifejezetten csupán egy előkészületi magatartást pönalizál. Erre a kategóriára példaként hozható a pénzmosás elkövetésében való megállapodás [Btk. 399. § (5) bek.]

³ A tényállás valódi előkészületi jellege alatt azt értem, hogy a cselekmény nemcsak tartalmilag, hanem formailag is előkészület, vagyis ugyanazokkal a dogmatikai jellemzőkkel bír, mint amikor a törvény az „előkészület” szó használatával valamennyi előkészületi magatartást büntetni rendeli. Hasonló álláspont következtethető ki a bírói gyakorlatból is. Erre lásd 5/1999. BJE

⁴ Tokaji Géza szerint a valódi előkészületi jelleg abból is adódik, hogy az ilyen bűncselekmény jogtárgyveszélyeztető volta kizárólag a befejezett bűncselekményhez fűződő viszonyából, és nem pedig önálló szabályozásából fakad. TOKAJI Géza: *A bűncselekménytan alapjai a magyar büntetőjogban* (Budapest: KJK 1984) 334. Még az 1978. évi kódex kapcsán ettől eltérő álláspontra helyezkedett Varga Zoltán akkor, amikor a pénzmosás elkövetésében megállapodást befejezett bűncselekménynek tekintette, az újabb kommentárban azonban már – megváltoztatva álláspontját – a tényállást valódi előkészületként fogja fel. VARGA Zoltán: „303. §” in JAKUCS Tamás (szerk.): *A Büntető Törvénykönyv magyarázata* (Budapest: KJK-Kerszöv 2004) 1194.; VARGA Zoltán: „303. §” in VARGA Zoltán (szerk.): *A Büntető Törvénykönyv magyarázata* (Budapest: KJK-Kerszöv 2009) 1289.

⁵ HOLLÁN Miklós: „A bűncselekmény közös elkövetésében való megállapodás a magyar büntetőjogban” *Jogelméleti Szemle* 2006/3.

⁶ A materiális értelemben vett előkészületet elismerő – a recens magyar jogirodalomban kevésbé ismert – teória – új dogmatikai kategóriát létrehozva – az előkészület-fogalmat tágítja akképpen, hogy nemcsak a Btk. 11. § (1) bekezdésében meghatározott cselekmények tekintendők előkészületnek, hanem azok a különös részi tényállások is, amelyek tényállási elemeik tartalmánál fogva egy másik deliktum előkészületeként foghatóak fel. A Karsai Krisztina – Szomora Zsolt szerzőpáros ismerteti – a korábbi Btk. kapcsán, de a hatályos kódex alapján is helytálló – azon példát, amely a közokirat-hamisítás két alakzatát [Btk. 342. § a) és b) pontok] helyezi el ilyen viszonyrendszerben. KARSAI Krisztina – SZOMORA Zsolt: „Anknüpfungspunkte für eine Vorverlagerung im ungarischen Strafgesetzbuch – Eine Bestandsaufnahme” in Arndt SINN [et al.] (szerk.): *Grenzen der Vorverlagerung in einem Tatstrafrecht. Eine rechtsvergleichende Analyse am Beispiel des deutschen und ungarischen Strafrechts*. (Osnabrück: V & R Universitätsverlag 2011) 316.

vagy a szexuális erőszakhoz szükséges vagy azt könnyítő feltételek biztosítása [Btk. 197. § (5) bek.].

Végezetül az előkészületi büntetendőség törvényi kifejezése történhet úgy is, hogy a jogalkotó a kriminalizálni kívánt materiálisan is előkészületi magatartást egy önálló bűncselekmény elkövetési magatartásaként, sui generis módon határozza meg. Ez a kategória a szoros értelemben vett sui generis előkészületi bűncselekmények csoportja, ahova például az információs rendszer védelmét biztosító technikai intézkedés kijátszása (Btk. 424. §) sorolható be. Tovább tágítva a dogmatikai kategóriát, megkülönböztethetők még quasi sui generis előkészületi tényállások is,⁷ melyeket Nagy Ferenc rendszeridegen előkészületi bűncselekmények között tart számon.⁸ Alapvető ismérvük, hogy a jogalkotó olyan előkészületi jellegű magatartást rendel önálló deliktum keretében büntetni, amely a materiális értelemben vett előkészület fogalmának valamely tartalmi elem (pl. a szubjektív oldalon a célzat) hiánya miatt nem feleltethető meg, így a tágabb értelemben vett sui generis bűncselekmények kategóriájába nyerhetnek besorolást. Példaként erre a speciális kategóriára a pénzhamisítás elősegítése (Btk. 390. §), vagy a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés elősegítése (Btk. 394. §) szolgálhat.

Jelen tanulmány – a terjedelmi korlátokra is figyelemmel – a fentiekben felvázolt kategóriák közül csak a szoros értelemben vett sui generis előkészületi tényállások egyes dogmatikai ellentmondásaira kívánja ráirányítani a figyelmet.

2. Dogmatikai alapvetések a sui generis előkészületi bűncselekmények kapcsán

A büntető-jogszabálytan egyik alapvető tételének számít az, hogy a jogalkotó a büntetőjogi felelősséget megalapozó különös részi tényállásokat befejezett, önálló tettesi alakzatban határozza meg. Abban az esetben, ha ezek a diszpozíciók elkövetési magatartásként olyan cselekményeket jelölnek meg, amelyek a Btk. Általános Rész alapján más deliktumot érintően – adott esetben további törvényi feltételek teljesülése

⁷ Ennek a kategóriának az elkülönítése korábban megjelenik Hollán Miklósnál és az Ambrus István – Deák Zoltán szerzőpárosnál is. HOLLÁN Miklós: „Stádiumok” in KIS Norbert (szerk.): *Büntetőjog I. Általános Rész. Alapismertek a közigazgatási szakemberképzés számára* (Budapest–Pécs: Dialog-Campus 2013.) 187.; AMBRUS István – DEÁK Zoltán: „Súlyponti kérdések a bankkártyával kapcsolatos bűncselekmények köréből” *Belügyi Szemle* 2011/2. 94.

⁸ NAGY (1. lj.) 195.

esetén⁹ – egyébként is büntetendők lennének (pl. előkészület, felbujtás, bűnsegély),¹⁰ akkor sui generis bűncselekményi tényállásról szólunk, hiszen a büntetőjogi felelősséget kifejezetten már nem az általános részi diszpozíció, hanem ez a különös részi rendelkezés mint önálló deliktum alapozza meg. Az előkészületi magatartás befejezett¹¹ bűncselekményként történő szabályozása az alábbi jogkövetkezményeket eredményezi:

- az előkészülettől való önkéntes visszalépés [Btk. 11. § (2) bek.] mint büntethetőséget megszüntető egyéb ok nem alkalmazható,
- a bűncselekmény (a valódi előkészülettel ellentétben) kísérleti stádiumban is megvalósulhat,
- kapcsolódhat hozzá felbujtás vagy bűnsegély.

Nem nehéz belátni, hogy az előkészület ekképpen történő kriminalizálása az elkövetőre nézve in abstracto hátrányosabb, jóllehet ezt a képet árnyalhatják egyéb tényezők. Ilyen lehet például büntethetőséget megszüntető ok társítása a sui generis deliktumhoz [pl. Btk. 424. § (2) bek.], valamint hogy kísérlet esetén a befejezettség elmaradását a bíróság enyhítő körülményként is értékelheti a büntetés kiszabás körében.¹²

Mindezekre figyelemmel az a konklúzió vonható le, hogy a sui generis előkészületi bűncselekmények megalkotása olyan magatartások kriminalizálása érdekében történik, amelyek az alapbűncselekmény előkészületének büntetlensége (vagy más egyéb sui generis bűncselekmény hiánya) folytán *egyébként nem lennének büntetendők*, és a materiális értelemben vett előkészületi jellegű cselekmény *fokozott társadalomra veszélyességére* tekintettel¹³ a jogalkotó nem elégszik meg valódi előké-

⁹ Ilyen további feltétel alatt értem például az előkészület viszonylatában azt, hogy a másik bűncselekmény előkészületét a törvény büntetni rendelje.

¹⁰ Kivételesen sui generis kísérleti bűncselekményt is szabályoz a Btk., erre a kategóriára Hollán Miklós az alkotmányos rend erőszakos megváltoztatása [Btk. 254. § (1) bek.], illetve a züllött életmódra rábírní törekvéssel elkövetett kiskorú veszélyeztetése tényállását hozza példaként. HOLLÁN (4. lj.) 187.

¹¹ Ez az ismérv a bűncselekmény sui generis jellegéből már magától értetődően következik, így egymás mellett történő említésük felesleges. Befejezett, sui generis bűncselekmény kifejezésre lásd BALOGH Ágnes: „A kísérlet és az előkészület, az önkéntes elállás, az önkéntes eredményelhárítás, felelősség a maradék-bűncselekmény miatt” in BALOGH Ágnes – KÖHALMI László: *Büntetőjog I. Általános rész.* (Budapest–Pécs: Dialog-Campus 2007) 72.

¹² Lásd a 2/2013. (VII. 8.) BK vélemény által felülvizsgált 56. BK vélemény III. 1. pontját

¹³ A sui generis tényállások megalkotásának indokát a jogi tárgy súlyos fokú veszélyeztetésében látja Tokaji Géza. Lásd TOKAJI (2. lj.) 333. Váradi Erika a sui generis előkészületi bűncselekmények megalkotásának indokát szintén egyes társadalmi érdekek jelentős mértékű veszélyeztetésében látja, továbbá elképzelhetőnek tartja (pl. a tizennegyedik életévét be nem töltött személynek a szexuális cselekményre történő felhívása kapcsán), hogy egyes előkészületi magatartások a célcselekmény jogi tárgyán túli további jogtárgysérelem megvalósulását is magukban hordozhatják. VÁRADI Erika:

születi diszpozícióban történő szabályozásukkal, ami a fentiekben kifejtettek alapján in abstracto kedvezőbb lenne az elkövetőre nézve. Ezt a konjunktív szempontokon alapuló feltevést alátámaszthatja a hamis tanúzásra felhívás tényállása (Btk. 276. §), amelynek hiányában a felhívás – a hamis tanúzás (Btk. 272–275. §) előkészületének büntetlensége folytán – büntetőjogi következmény nélkül maradna, jóllehet a jogi tárgy (igazságszolgáltatás rendje) nem vitathatóan széles körű büntetőjogi védelemre igényt tartó társadalmi érdek.

3. Ellentmondásos példák a Btk. Különös Része köréből

Az imént vázolt gondolatmenet helyállóságát megcáfolni látszik ugyanakkor több bűncselekményi tényállás is. A kábítószer termesztése vagy előállítása céljából, az ahhoz szükséges anyag, berendezés vagy felszerelés készítését, megszerzését, az országba történő behozatalát, onnan történő kivitelét, vagy azon átszállítását, illetve átadását ugyanis annak ellenére önálló bűncselekmény formájában pönalizálja a Btk. 182. § (1) bek. a) pontja (kábitószer készítésének elősegítése), hogy a kábítószer termesztésére, előállítására irányuló előkészület egyébként a kábítószer birtoklása keretében [Btk. 178. § (4) bek.] büntetendő cselekményt képez.¹⁴ Az önálló deliktum megalkotásának indokát nemzetközi jogi vagy uniós jogalkotási kötelezettség szolgáltatná, hiszen maga a miniszteri indokolás is erre hivatkozik,¹⁵ azonban a hazánkra kötelező instrumentumok által támasztott követelményeket¹⁶ már a kábítószer birtoklásának előkészülete [Btk. 178. § (4) bek.] messzemenőig kielégíti, tekintettel arra, hogy a magyar törvényhozó az előkészület generális fogalmát rendkívül széles

„A bűncselekmény megvalósulási szakaszai (stádiumtan)” in HORVÁTH Tibor – LÉVAY Miklós (szerk.): *Magyar büntetőjog. Általános Rész* (Budapest: Complex 2012) 234–235. A sui generis tényállások megalkotásának indokát a jogi tárgy súlyos fokú veszélyeztetésében látja Tokaji Géza is. Lásd TOKAJI (4. l.j.) 333.

¹⁴ Az elhatárolási kérdés bonyolultságát tovább növeli, hogy a kábítószer készítésének elősegítése egyes jellegű sui generis bűncselekménynek tekinthető, hiszen mind előkészületi, mind bűnsegédi karakterű magatartásokat rendel büntetni, így a tényállás kollidál a kábítószer birtoklása anyagi eszközök szolgáltatását kriminalizáló sui generis bűncselekményi alakzatával [Btk. 178. § (3) bek.] is.

¹⁵ Lásd a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 182–183. §-hoz fűzött miniszteri indokolást.

¹⁶ A követelményekre lásd 1988. évi bécsi egyezmény, 3. cikk. Kihirdette: 1998. évi L. törvény az Egyesült Nemzetek Szervezete keretében a kábítószeres és pszichotrop anyagok tiltott forgalmazása elleni, 1988. december 20-án, Bécsben kelt Egyezmény kihirdetéséről; a Tanács 2004. október 25-i 2004/575/IB Kerethatározata a tiltott kábítószer-kereskedelem területén a bűncselekmények tényállási elemeire és a büntetésekre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról 2. cikk (1) bek.

körüen határozta meg,¹⁷ amely valamennyi, a Btk. 182. § (1) bek. a) pontjában meghatározott célzatos magatartást lefed.

Mindebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a jogalkotó egy alaki halmazati kollíziót kreálva „túlszabályozta” a kérdést, indokolatlanul figyelmen kívül hagyva a sui generis deliktumok megalkotására a Btk. alapján eredetileg kikövetkeztethető, fent említett szempontrendszerrel. A „túlszabályozás” további ékes bizonyítéka az is, hogy a jogalkotó – Btk.-ban egyébként egyedülálló módon – még a sui generis előkészületi bűncselekmény előkészületét is büntetni rendelte. Mivel a kábítószer készítése elősegítésének alaptényállása [Btk. 182. § (1) bek.] a kábítószer előállítására, természetére irányulóan célzatos bűncselekmény, az ahhoz kapcsolódó szintén célzatos előkészületi magatartás elkövetőjének tudata – ha közvetetten is – átfogja a kábítószer természetéhez, előállításához szükséges, vagy azt könnyítő feltételek biztosítását, ami alapján cselekménye szintén a kábítószer birtoklása előkészületeként [Btk. 176. § (4) bek.] minősülhet. A miniszteri indokolás az előkészület kriminalizálását azzal magyarázza, hogy vannak olyan anyagok, amelyekre nézve (egy évre vetítve bizonyos határértékig) az uniós joganyag mentességet ad az engedélyeztetés alól, és ezzel gyakran visszaélnék, ami indokát képezi a büntetőjogi eszközökkel való fellépésnek.¹⁸ Az indokolás ratio legisre vonatkozó okfejtése nem igazán érthető, hiszen a kábítószer előállításához szükséges anyag célzatos megszerzésével a bűncselekmény tényállásszerű, és ha mindez az uniós jog adta mentességek megszegésével történik – absztrakt jogszabályi engedély hiányában – a cselekmény nemcsak diszpozíciószerű, hanem jogellenes is.

A bűncselekmények találkozásából adódó egység-többségtani probléma egyébként a látszólagos halmazatra vonatkozó elvek igénybevételével oldható meg, közelebbről a szubszidiaritási klauzula és a specialitás szabálya segítségével. Ez alapján a kábítószer birtoklásának előkészülete a Btk. 182. §-ban foglalt egyes elkövetési magatartások és elkövetési tárgyak specialitása folytán csak látszólagos alaki halmazatban áll a sui generis deliktummal. Továbbá az „átad” fordulat vonatkozásában a kábítószer birtoklásához történő anyagi eszközök szolgáltatásához képest a szubszidiaritási klauzula alapján csak akkor lép háttérbe a Btk. 182. §-a szerinti bűncselekmény, ha az anyagi eszközök szolgáltatása 5 évi szabadságvesztésnél súlyosabban büntetendő.

¹⁷ A Btk. 11. § (1) bek. III. fordulata szerint előkészületet valósít meg, „aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja”.

¹⁸ V. ö. Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 182–183. §-hoz fűzött miniszteri indokolással.

A kiinduló premisszát megdönteni látszó másik bűncselekményi példaként a kóros szenvedélykeltés második vétségi változata [Btk. 181. § (1) bek. b) pont] merülhet fel. A tényállás büntetni rendeli azt a tizennyolcadik életévét betöltött elkövetőt, aki a tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt kábítószer fogyasztására törekszik rábírní. Utóbbi magatartás a joggyakorlat¹⁹ és a jogirodalom²⁰ által is egységesen felhívásként értékelendő cselekmény, így ez a deliktum a sui generis előkészületi tényállások közé sorolandó be. Mivel a kábítószer fogyasztására irányuló előkészület nem bűncselekmény, a jogi tárgy (tizennyolcadik életévüket be nem töltött személyek egészségének védelméhez fűződő társadalmi érdek) jelentőségére tekintettel kriminálpolitikai szempontból indokoltnak tűnik a büntetőjogi szabályozás – sui generis tényállás formájában történő – kiterjesztése ezen előkészületi cselekményre. A probléma ott jelentkezik, hogy ezt a magatartást egy másik sui generis előkészületi tényállás már lefedi, mégpedig a kiskorú veszélyeztetésének második alakzata.²¹ A Btk. 208. § (2) bek. a) pontja szerint ugyanis büntettet követ el az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt bűncselekmény elkövetésére rábírní törekszik. Az új Btk. hatálybalépésével a kábítószer fogyasztása ismételen bűncselekményt képez,²² így a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy erre történő felhívása maradéktalanul kimeríti a kiskorú veszélyeztetése tényállását, amely egyébként súlyosabb szankcióval – egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel – fenyegetett bűncselekmény, mint a kóros szenvedélykeltés vétségi alakzata. Ezek alapján a Btk. 182. § (1) bek. b) pontjában szabályozott tényállás megalkotásának indoka nehezen érthető, a kérdés megoldásában a történeti értelmezés sem nyújt segítséget, mivel a miniszteri indokolás csak annyit jegyez meg, hogy az eredménytelen felbujtás kriminalizálását a szabályozás egységessé tétele (ti. eddig csak a kábítószeren kívüli egyéb kábító hatású anyagok esetében volt a rábírní törekvés büntetendő) indokolta.²³ Feltehetően arról lehet szó, hogy a jogalkotó figyelmét elkerülte az, hogy a kábítószer fogyasztása kriminalizálásával, ugyan más bűncselekmény keretei között, de adott a büntetőjogi védelem.

¹⁹ A hamis tanúzásra felhívás kapcsán kialakult judikatúrára lásd BH 1983. 389.

²⁰ BELOVICS Ervin: „Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények – Btk. XVII. fejezet.” in BUSCH Béla (szerk.): *Büntetőjog II. Különös Rész. A 2012. évi C. törvény alapján.* (Budapest: HVG-ORAC 2012) 134.; VIDA Mihály: „Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények. (Btk. XVII. fejezet)” in KARSAI Krisztina (szerk.): *Anyagi büntetőjog. Különös rész I.* (Szeged: Iurispreritus 2013.) 101.

²¹ Hollán Miklós ezt a bűncselekményt sui generis kísérletnek tekinti, mivel a rábírní törekvés a másik elkövetési magatartáshoz, a rábíráshoz képest (sui generis) kísérlet. HOLLÁN (5. lj.) 194. A megállapítás dogmatikailag helyes, de esetünkben az összevetés egy konkrét bűncselekménnyel történik, amelyhez képest indokolt fenntartani a sui generis előkészületi bűncselekménykénti besorolást.

²² Vö. Btk. 178. § (6) bek.

²³ V. ö. Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 181 §-hoz fűzött miniszteri indokolással.

Ennek azonban újabb alaki halmazati anomália lett a következménye, amit ismételtén a specialitás elvével lehet feloldani. A kóros szenvedélykeltés – mint a Btk. más fejezetében kodifikált privilegizált tényállás – előtérbe lép a kiskorú veszélyeztetéséhez képest, ugyanis a felhívás pontosan meghatározott deliktumra [Btk. 178. § (6) bek.] irányul, míg ez a kiskorú veszélyeztetésénél nincs konkretizálva.²⁴

Hasonló elhatárolási problémára hívja fel a figyelmet Szomora Zsolt a kerítés második alapesete [Btk. 200. § (2) bek.] és a kiskorú veszélyeztetésének második büntetési alakzata [Btk. 208. § (2) bek. a) pont] kapcsán.²⁵ Ebben az esetben is indokolatlan volt *sui generis* tényállás megalkotása a tizennyolcadik életévét be nem töltött személy prostitúcióra történő felhívására nézve, hiszen ezt a cselekményt a kiskorú veszélyeztetése keretei között már bünteti a törvény. A kialakult egység-többségtani kérdés feloldása kapcsán Szomora is a fentiekben kifejtettekkel megegyező megállapításra jut.²⁶

4. Konklúziók

Jelen tanulmány az előkészület önálló bűncselekményként történő szabályozása kapcsán felmerülő dogmatikai kérdések tisztázásán túlmenően egyfajta problémafelvetésként szolgál. Példákon keresztül arra kíván rámutatni, hogy az előkészület *sui generis* módon történő kriminalizálása a hatályos büntetőjogban több esetben nem következetes, ami a büntetőjogi szabályozást kazuisztikussá teszi azáltal, hogy elhatárolási problémák létrejöttét eredményezi.

²⁴ Ugyanezen álláspontra lásd VIDA Mihály: „Az egészséget veszélyeztető bűncselekmények (Btk. XVII. fejezet)” in KARSAI Krisztina (szerk.): *Anyagi büntetőjog. Különös Rész II.* (Szeged: Jurisperitus 2013) 67.

²⁵ SZOMORA Zsolt: „Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekről szóló XIX. fejezetéhez” *Magyar jog* 2013/11. 657.

²⁶ SZOMORA (23. lj.) 657.